

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Son 21 yılda siyasal iktidarın eğitim anlayışı ve uyguladığı sistem, başarısızlığı ve çöküşü getirmiştir. Öğretmen yetiştirme hususunda çağın gerisine düşülmüş, nitelikli eğitime erişim paralı hale gelmiştir. 100 yıl önce kurulduğunda örnek alınacak bir eğitim modeli geliştiren Cumhuriyetimizin bu kazanımı yok edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yılında, bugün geldiğimiz noktada, okul öncesi dönemden üniversite sıralarına kadar fırsat eşitliğinin kalmadığını, milli çıkarlar yerine bireysel çıkarların ön plana alındığını, bilimsellik ve laiklikten uzak bir eğitim anlayışını hakim kılma çabasının arttığını, toplumsal gelişme yerine endişe verici bir gerilemenin yaşandığını tartışıyoruz. Bu nedenle eğitim alanında son 21 yılda gerçekleşen tahribatın araştırılması amacıyla Anayasanın 98 ve TBMM İktüzüğünün 104 ve 105.maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması hususunda gereğini arz ederiz.

Burcu KÖKSAL

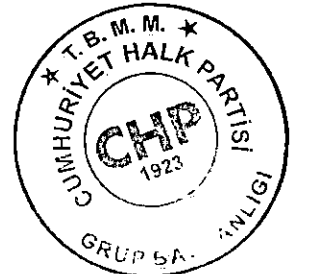
Afyonkarahisar Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

Gökhan GÜNAYDIN

İstanbul Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

Ali Mahir BAŞARIR

Mersin Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

GEREKÇE

En kabul gören yaklaşımla istenilen davranışı oluşturma süreci olarak tanımlayabileceğiniz eğitimin nasıl, nerede, kim için, hangi amaçlarla sunulacağı ve nasıl ölçüleceği karmaşık bir konudur ve tamamen bir ülkenin eğitim anlayışını diğer bir deyişle eğitim felsefesini ortaya koyar. Söz konusu eğitim anlayışı ise beraberinde bu anlayışla örtüşen uygulamaları gündeme getirir, yani sistem oluşturulur. Dolayısıyla eğitim felsefesi ve eğitim sistemi birbiriyle ilişkilidir. Bu ilişki ise her toplumda eğitimin durumunu ortaya koyan göstergedir. Bizde Cumhuriyet öncesinde bu ilişkinin tam da kurulamadığı görülmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde Kanun-i Esasi'deki eğitim ve öğretime yer veren maddelere rağmen devlet belirgin bir eğitim felsefesi yaklaşımı ve tutarlı bir sistem geliştiremediğinden eğitim kitlesel bir nitelik kazanmamıştır. Önemi sadece seçkinler tarafından bilinmiştir. İşte özellikle geç Osmanlı erken Cumhuriyet dönemindeki sosyal, ekonomik ve siyasal yaşantı eğitim felsefesinde ve eğitim sisteminde yapılan devrimin altyapısını oluşturmuştur.

Öncesinde ümmet kültürüne dayalı birey yetiştirmek eğitimin genel bir niteliğiyken, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile gerçek anlamda bir 'milli eğitim'den (*parasız, eşit ve milli çıkarları gözetilen bir eğitim*) söz etmek mümkün olmuştur. Eğitim anlayışının temel noktalarını ise Atatürk'ün "*Eğitim; milli, bilime dayalı, işe yarar ve üretici, yeni kuşakların fazilet, düzen, disiplin duygularını geliştirici, toplumu cehaletten kurtarıcı, onun bilgi ve ahlak düzeyini yükseltici, yeteneklerini ortaya çıkarıcı ve geliştirici nitelikte olmalıdır*" görüşüyle özetlemek mümkündür. Eğitim sistemi de bu görüş çerçevesinde düzenlenmiştir. Öncesinde nicel ve nitel yönden 'perişan' olarak ifade edilebilecek, çürümüş medrese güçleriyle akademik alandaki ilmiye/ulemanın egemenliğindeki eğitim; tekke ve mahalle mekteplerinde, lonca/mesleki teşkilatlarda ve azınlık okullarında farklı sistemlerde karmaşık bir yapıda iken Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla ilk ele alınan mesele eğitim ve öğretimde birliği sağlamak olmuştur. Öncesinde okuryazar oranı neredeyse nüfusun yüzde 7-8'i kadarı, kadınların okuryazarlık oranı ise yüzde 1'in altındayken, (*Tanzimat dönemi sonunda Ahmet Mithat Efendi okuma yazma bilmeyenlerin nüfusun yüzde 90-95'i kadar olduğunu ve bunların kalemsiz ve dilsiz olduklarını yazmıştır*), Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması sonrasında okuryazarlık oranı kadınlarda %4, erkeklerde %13'leri bulmuştur. Zaten savaş yılları içerisinde yapılan Birinci Heyet-i İlmiye toplantısı ve 250 eğitimcinin katıldığı Maarif Kongresi Cumhuriyet yönetiminin yapacaklarının habercisidir.

Milli eğitimde 1920-1925 dönemi arayış, 1926-1934 dönemi kuruluş, 1935-1946 dönemi ise atılım yıllarıdır. 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmasından sonra 3 Mayıs 1920'de oluşan ilk hükümette Maarif Vekilliği'ne yer verilmiştir. 1924 yılında öğretim birliğini sağlayacak olan Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılarak tüm farklı okul sistemleri ortadan kaldırılmış ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tek tip okul sistemi kurulmuştur. O tarihte ülkemizde 4 bin 770 ilkokul, 72 ortaokul, 23 de lise bulunmaktadır. Bu okullardaki öğretmenlerin de büyük çoğunluğu ise öğretmenlik eğitimi almamıştır. Bu anlamda Cumhuriyet yönetiminin işi çok zordur ancak Atatürk'ün görüşleri eğitimin nicel ve nitel sorunlarının çözümünde öncü olmuştur. *"Bir taraftan cehaletin giderilmesiyle uğraşırken bir taraftan da çocuklarımızı toplumsal ve ekonomik yaşamlarında verimli, başarılı kılabilmek için gerekli olan bilgi ve becerileri iş içinde iş aracılığıyla vermek eğitim yönetimimizin temelini oluşturmaktadır"* felsefesiyle belirlediği ilkeler önemlidir. Öğretmenleri ve eğitimi ulusal kalkınmanın merkezine yerleştirmiş olması da, ülkenin her tarafına eğitim hizmetini götürme çabası da bu felsefeden kaynaklanmaktadır.

Arka arkaya Musiki Muallim Mektebi, Hukuk Mektebi ve Gazi Eğitim enstitüsü açılmıştır. Milli Kütüphaneler ve ders kitapları ile ilgili düzenlemeler, ilk üniversite reformu hep bu yıllarda yapılmıştır. Yine bu dönemde Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü yasası çıkarılmıştır. 1928'de Yeni Türk Harfleri kabul edilmiştir. Millet Mektepleri açılarak yetişkin eğitimi seferberliği başlatılmıştır. İlk-orta ve lise programları Cumhuriyet ilkeleri ve çağdaş pedagojinin ışığında yenilenmiştir Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu ve Halkevleri açılarak siyasal ve ulusal kültür yaratılmış ve toplumda yaygınlaşması sağlanmıştır. Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün kurulması ile tarım alanında ve üretiminde devrim yapılmıştır. Hilafetin kaldırılması, Tekke ve Zaviyelerin kaldırılması, Medeni Kanunun çıkarılması, kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması genç Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılmıştır.

Bu süreçte eğitim devriminin asli unsuru olan öğretmenlerin yetiştirilmesi için Eğitim Kurulları ve hemen sonrasında Cumhuriyetin kendine özgü en önemli projesi olan Köy Enstitüleri açılmıştır. 21 Haziran 1936'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 3238 sayılı Köy Eğitim Yasağı çıkarılmış ve bu yasayla Köy Enstitülerinin temeli atılmıştır. 17 Nisan 1940'ta çıkarılan 3803 sayılı Kanun ile 'muhteşem' okullar olan Köy Enstitüleri, uygar toplum olma yolunda bir 'demokrasi projesi' olarak uygulamaya koyulmuştur. Köy Enstitüleri bireyci çıkarılara yönelik liberal değil, ülkenin kalkınması adına bireysel unsurların (köylü, tarımcı, öğretmen, öğrenci vb) sosyal amaçlar ve milli çıkarlar çerçevesinde demokratik biçimlerde bir araya getirildiği ulusal pedagojik okullardır. Seçkin değil halkçı okullardır.

Köy Enstitüleri ülke genelindeki öğrencilerin yeteneklerini işleme ve geliştirme misyonu ile eşsiz bir eğitim ortamı sağlayarak, geleceğimize yön çizen binlerce öğretmen yetiştirmiştir. Genç Cumhuriyetin yöneticilerinin öncülüğünde ve öğretmenlerin çabası ile Milli Eğitim sistemimiz dünya geneline örnek bir model olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yılında ise geldiğimiz noktada bilimsellikten, laiklik ilkesinden, milli çıkarları gözetmekten uzak bir eğitim anlayışına geçilmiştir.

Eğitim politikaları özellikle 2002'den bu yana, siyasal iktidarın ideolojisine uygun bireyler yetiştirme üzerine kurulmuştur. Çağdaş ve bilimsel yapısından çıkarılan Milli Eğitim sistemi dogmatik bir yapıya büründürülmüştür. Tarikat ve cemaatlerin uzantısı olan vakıf ve derneklerin eğitim kurumlarına girmesi sağlanmıştır. Öğretmenlerin yetkileri de bu yapılara devredilmiştir. Yasalara aykırı okul açmanın hapis cezası kaldırılmış, yatılı okulların yüzde 50'si, 32 bin 401 köy okulunun yüzde 57'si kapatılmış, özellikle kırsal alandaki eğitim faaliyetleri tarikat ve cemaatlerin etkinliğine terk edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığının denetim sistemi ortadan kaldırılarak yasalara aykırı açılmış sözde okul-yurt sayısı artırılmıştır. Öğretim birliği yok edilmiştir. İlk ve ortaokul düzeyinde okullaşma oranları 2012 yılının gerisine düşmüştür. Kamu kaynakları özel öğretim kurumlarına aktarılarak 2012'de 4 bin 644 olan özel okul sayısı 14 bin 281'e yükseltilmiştir. Örgün eğitim kapsamındaki öğrencilerin açıköğretime geçmesi teşvik edilerek bu öğrenciler okuldan koparılmıştır. 2011 yılında 1,5 milyon olan açıköğretim öğrenci sayısı 2 milyonun üzerine çıkmıştır.

2002 yılından bu yana eğitimin mevcut sorunlarına yenileri eklenmiştir. Okul bütçeleri oluşturulamamış, kadrolu temizlik ve güvenlik görevlisi ataması yapılmamıştır. 2002 yılında 68 bin olan ataması yapılmayan öğretmen sayısı 1 milyonu geçmiştir. Kadrolu atama yerine ücretli öğretmenlik sistemi ile her yıl yaklaşık 80 bin öğretmen güvencesiz çalıştırılmış, öğretmenlik mesleği, uzman ve başöğretmen şeklinde ayrıştırılmış, eğitim emekçileri yoksulluk sınırının altındaki ücretlere mahkum edilmiştir.

Öğrencilere barınma ve beslenme desteği sağlanamamış, kamusal eğitim hakkı için yeterli bütçe bulunamamıştır. Öğrenciler arasındaki başarı farkı ile okullar arasındaki nitelik farkı da azaltılamamıştır. Uluslararası sınavlardaki başarı her geçen gün düşmüştür. Ülkemiz son yapılan 2018 PISA sınavlarında 37 OECD ülkesi arasında Okuma Becerilerinde 466 puanla 31'inci, Matematik alanında 454 puanla 33'üncü, Fen alanında 468 puanla 30'uncu sırada yer alabilmiştir.

Gör÷lmektedir ki, son 21 yılda siyasal iktidarın eğitim anlayışı ve uyguladığı sistem, başarısızlığı ve çöküşü getirmiştir. Öğretmen yetiştirme hususunda çağın gerisine düş÷lmüş, nitelikli eğitime erişim paralı hale gelmiştir. 100 yıl önce kurulduğunda örnek alınacak bir eğitim modeli geliştiren Cumhuriyetimizin bu kazanımı yok edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yılında, bugün geldiğimiz noktada, okul öncesi dönemden üniversite sıralarına kadar fırsat eşitliğinin kalmadığını, milli çıkarlar yerine bireysel çıkarların ön plana alındığını, bilimsellik ve laiklikten uzak bir eğitim anlayışını hakim kılma çabasının arttığını, toplumsal gelişme yerine endişe verici bir gerilemenin yaşandığını tartışıyoruz. Bu nedenle eğitim alanında son 21 yılda gerçekleşen tahribatın araştırılması amacıyla Anayasanın 98 ve TBMM İçtüzüğünün 104 ve 105.maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması hususunda gereğini arz ederiz.

